

i objekcijama proti njemu, koje danas đaci na sve strane čuju. S druge strane poglavlja koja se odnose na zadaću i vlast Crkve, zatim monarhično uređenje crkvene hijerarhije i hijerarhijske stepene dali su se više sintetično obraditi, a da time ne pretrpi baš jasnoća izlaganja. Time bi se ujedno izbježla preopsežnost, koju je pisac inače, posve opravdano nastojao ukloniti.

Dr. Đ. Gračanin.

A. Willwoll: Seele und Geist. Ein Aufbau der Ssychologie. 8°. VIII—258 S. Freiburg i. Br., Herder, 1938. Stoji.....

Profesori isusovačkog skolastikata (Berchmans-Kolleg) u Pullachu kod Münchena počeli su izdavati kolekciju filozofskih disciplina na njemačkom i latinskom jeziku pod naslovima »Mensch, Welt, Gott« i »Institutiones philosophiae scholasticae«. Latinski je tekst zamišljen kao priručnik slušača filozofsko-bogoslovskih učilišta, te se u načinu prikazivanja drži tradicionalne skolastičke metode. Njemački tekst, obratno, više je namijenjen široj čitalačkoj publici današnje duhovne situacije, pa je i prikazivanje u tom pravcu slobodnije i življe. Dosad je izašao drugi svezak njemačke i latinske kolekcije od J. de Vriesa »Denken und Sein« i »Critica« (recenziju od S. Zimmermanna vidi u Bogoslovskoj smotri 1938, br. 1, str. 108—109), te četvrti svezak njemačke kolekcije od A. Willwolla »Seele und Geist«. Willwoll — koji je ujedno profesor na Gregorijani u Rimu, gdje predaje po jedan semestar godišnje — dosad je najviše poznat po svom djelu »Begriffsbildung« (Leipzig 1926), koje je nastalo u Bühlerovoj školi psihologije mišljenja, kao i po mnogobrojnim svojim člancima u različnim stručnim časopisima. Koliko je dobar poznavalac skolastičke filozofije, toliko je i priznat radnik na području moderne empiričke psihologije, naročito na području psihologije mišljenja. Zato njegov prikaz o duši i duhu dolazi iz najpozvanijeg pera.

Pisac se u svojoj knjizi morao ograničiti na to da daje pregled psihologije pod vidom najsavremenijih pitanja, kako to odgovara smislu i svrsi spomenute kolekcije. S tog se stanovišta moraju promatrati njegovi izvodi, koji zbiljski više daju nego što bismo u prvi mah očekivali. »Bilo je potrebno«, kaže pisac u predgovoru, »da iz punine gradiva samo nešto izaberem, da drugo (katkad nerado) ispustim ili samo ukratko spomenem.« Možda će tko u pogledu izbora biti drugog mišljenja ili željeti drugi raspored prikazanog gradiva. No to bi bile želje koje ne bi tangirale nutarnju vrijednost knjige, jer je ova i u svom sadašnjem obliku već toliko dotjerana da izvrsno odgovara današnjim potrebama.

U kratkom uvodu od 13 strana prikazuje pisac smisao psihologije na način koji upravo izaziva zanimanje za upoznavanje duševnog života. Tko već poznaje psihološku problematiku po stanovištima različitih škola i struja, taj vidi da se u ovoj knjizi o svima njima vodi računa, ali ne nametljivo i polemički, već obzirno i konstruktivno. — Knjiga ima tri dijela. Prvi dio (14—36) radi o egzistenciji duše, o njevoj supstancijalnosti i nematerijalnosti. Najopširniji je drugi dio (37—238), o biti duše, u četiri odsjeka: 1. o spoznavanju uopće, o osjetilnom spoznavanju, o predodžbama, o pamćenju i o mišljenju; 2. o nagonima,

o čuvstvima i o htijenju; 3. o odnosu između duha, duše i tijela, zapravo o jedinstvu ljudske osobe; 4. o odnosu duše prema okolini, prema zajednici (prema društvu) i prema nadsvijetu (religija). Treći dio (239—251) radi o poslanstvu duše i o njenom zrijevanju, o njenoj neumrlosti i jednostavnosti.

Ističem da pisac na nekim mjestima daje upravo divna formuliranja inače poznatih problema i rješenja, možda najviše u poglavlju o mišljenju. Odlika je ove knjige u tom da na svakom koraku pokazuje povezanost našeg višeg duševnog života sa činiocima nižeg duševnog života, i da u prikazivanju problema racionalne (filozofske) psihologije posebno vodi računa o njihovim empiričkim temeljima, koliko ih poznamo po najnovijim istraživanjima. Knjige takvog stila imaju danas naročitu misiju.

Dr. Vilim Keilbach.

J. Höfer: Vom Leben zur Wahrheit. Katholische Besinnung an der Lebensanschauung Wilhelm Diltheys. gr. 8°. XII-342 S. Freiburg i. Br., Herder, 1936. Stoji RM 7.—, u platnu RM 8,60.

Teško je izreći ispravan sud o ovoj knjizi. Ne radi se o monografiji o Diltheyevoj životnoj filozofiji, već o »subjektivnom razmišljanju«, kako se pisac ne ustručava priznati. Filozof i historičar od struke, tako izjavljuje pisac dalje, jedva će nešto novo doznati, jer knjiga ima da služi »dušobrižničkoj svrsi«: da upoznamo duševno ustrojstvo onih koji stojeći izvan Crkve pitaju za smisao života. Uglavnom je knjiga ipak samo prikaz Diltheyevih misli, dakako u vrlo slobodnom obliku, ali s priličnim balastom u tekstu i u bilješkama pod crtom. Usput je mnogo toga lijepo i duhovito rečeno. Samo ne znam, hoće li »dušobrižnici«, to jest oni koji u filozofskoj lektiri prvenstveno i neposredno traže praktičnu korist, imati dosta strpljenja da do kraja pažljivo prate piščeve izvode. Zato je trebalo ili sasvim ostati na naučnom terenu ili, naprotiv, na lako razumljiv način jednostavno prikazati Diltheyevu nauku te s još više pažnje i brige uputiti čitaoca u samostalno razmišljanje o životu i o Crkvi. — S pohvalom valja upozoriti na savjesno i vješto izrađeno kazalo, koje će donekle olakšati upotrebu knjige i u ovom sadašnjem obliku.

Dr. Vilim Keilbach.

Dr. Vilim Keilbach: Uvod u psihologiju religije (8°; str. 134), knjižnica »Života« niz III., knj. I., Zagreb 1939. Stoji broširano 30 dinara

Zamišljen je taj »Uvod« analogno Uvodima u filozofiju u dva dijela. U prvom, koji je eto pred nama, pisac daje kratak prijedlog razvitka nove znanosti, opisuje traženje metoda, hodanje stramputicom, iznosi pred nas s velikim marom sabranu literaturu te sve prati kritičkim opaskama, koje su naročito vrijedne u veoma savjesno skupljenoj bibliografiji. Imao bi slijediti drugi dio, u kojem bi dr. K. obradio važnija poglavlja iz religijsko-psihologijske problematike.

Knjizi je napisao vrlo pohvalnu »Uvodnu riječ« poznati stručnjak u psihologiji religije, dr. Wunderle, a mi možemo sa svoje strane dodati, da je K. ova knjiga prva monografija te vrste, koja kao posebna